

SLÄKTHISTORISKA STUDIER

Genealogiska Föreningen | The Genealogical Society of Sweden

Släkthistoriska Studier 2024:201

Ur snåren kring Snärle i Bäckseda socken

Fem bröder och namnet Trolle

Göran Sparrlöf

epost: goransparrlof@gmail.com

Publicerad den 4 oktober 2024

DOI: [10.55797/fwt189](https://doi.org/10.55797/fwt189) och ISSN 2004-3910

Öppen tillgång genom en Creative Commons CC BY 4.0 licens.

Copyright på artikeln tillhör författaren.

Publicerad på Kungliga Bibliotekets OJS-plattform publicera.kb.se.

Citera artikeln (exempel): Sparrlöf, G., (2024), »Ur snåren kring Snärle i Bäckseda socken. Fem bröder och namnet Trolle«, *Släkthistoriska Studier 2024:201*. DOI: [10.55797/fwt189](https://doi.org/10.55797/fwt189).

Släkthistoriska Studier publiceras av Genealogiska Föreningen (org. nr. 802001-19643), Lofströms Allé 7, Sundbyberg. Kontakt: shs@genealogi.net

Ur snåren kring Snärle i Bäckseda socken– Fem bröder och namnet Trolle

Göran Sparrlöf

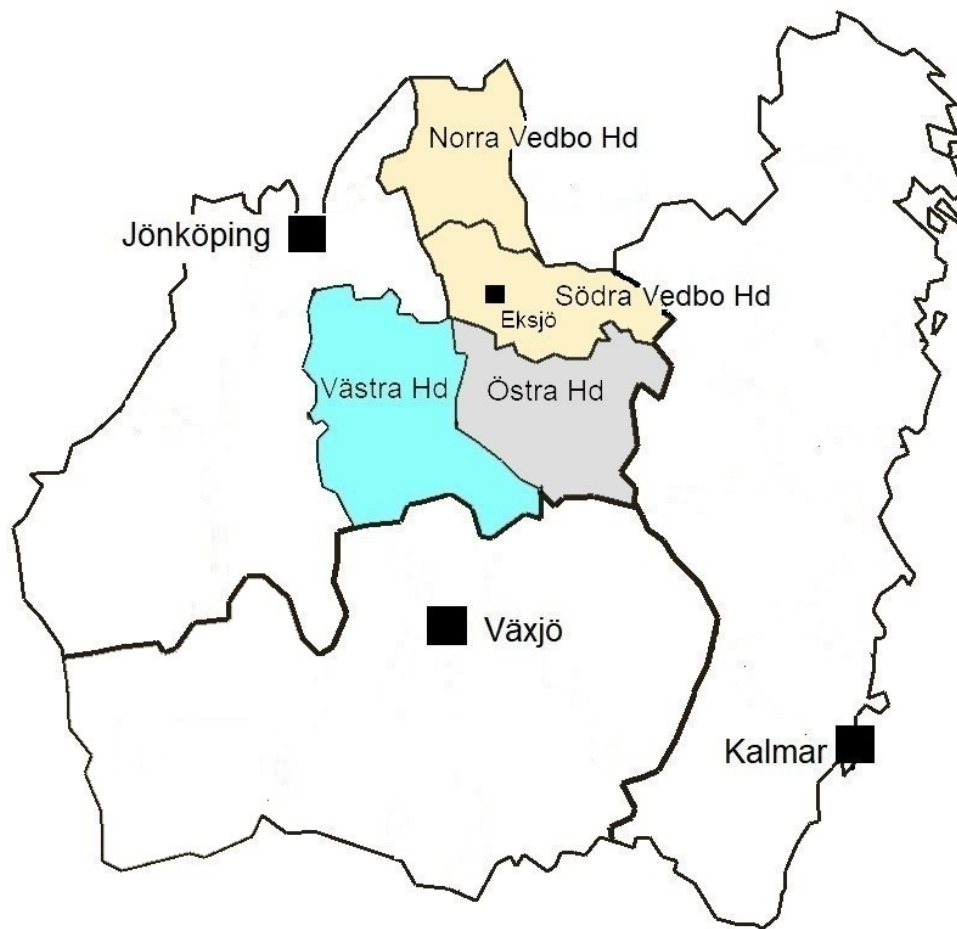
Publicerad 4 oktober 2024

Att det funnits ofrälse personer som kallat sig Trolle på det småländska höglandet är känt sedan länge. I arbetet med att försöka kartlägga dem ska i den följande studien fem bröder belysas vilka omtalas i Västra härads dombok 1734. Samtliga var avlidna, men två av dem kallas Trolle i domboksprotokollet. I det här arbetet har bröderna identifierats och biografier är sammanställda. Analysen som genomförts visar att bröderna med intill visshet gränsande sannolikhet var söner till Jöns Andersson i sāmjehemmanet Slättsnärle i Bäckseda socken, i Östra härad. Han ägde brukningsrätten till åtminstone halva hemmanet och är känd mellan 1638 och 1682. Någon förklaring till namnet Trolle har inte hittats.

Grovt sett utgörs det småländska höglandet av den östra halvan av Jönköpings län. Att området hyst ofrälse personer och släkter med namnet Trolle är ett välkänt faktum, men arbete återstår med att kartlägga dem (se Karta 1). Turen har nu kommit till fem bröder som direkt eller indirekt omnämns i en arvsvist i Västra härads dombok 1734. Samtliga var avlidna och ingen information ges om dem, men två av bröderna kallades Trolle, nämligen Zachris Trolle och Per Trolle. Vid en närmare granskning av dem framkommer en koppling till Bäckseda socken i Östra härad och platsnamnet Snärle skymtar fram. Med arvsvisten som utgångspunkt ska bröderna i det följande identifieras och biografieras, deras inbördes släktskap säkerställas och ursprunget diskuteras. Det är naturligtvis namnet Trolle som väcker nyfikenhet, men det är och tycks förbli en olöst gåta. I ett fall finns dock en förklaring till namnet, eller rättare sagt till beteckningen. Bönder som kallades Trolle fanns redan på 1500-talet i byarna Broby och Åhult i Östra härad. I båda byarna finns en gård som heter Trolla- eller Trullagården och det var bönder i dessa som ibland kallades Trolle, men det var inte ett släktnamn.¹ Forskning är en fortgående process i vilken gammal kunskap avförs eller revideras och ny tillkommer. Mattias Johansson gjorde i boken *Ofrälse trollar i Eksjö stad* från 2019 en preliminär gruppindelning av höglandstrollarna. Vad som nu framkommit är att den grupp som han kallar Övlandehultstrollarna härstammar från en av våra fem bröder samt att gruppen Rödjatrollarna förmodligen inte alls var några trollar.²

¹ Sparrlöf (2018).

² Johansson (2019, s. 13f). Gruppen Rödjatrollarna har Johansson uppställt som forskningsobjekt utifrån en tankekonstruktion som finns bland en del släktforskare. Den utgår från ett jordabyte 1669

Karta 1. Norra och Södra Vedbo samt Västra och Östra härad på det småländska höglandet.

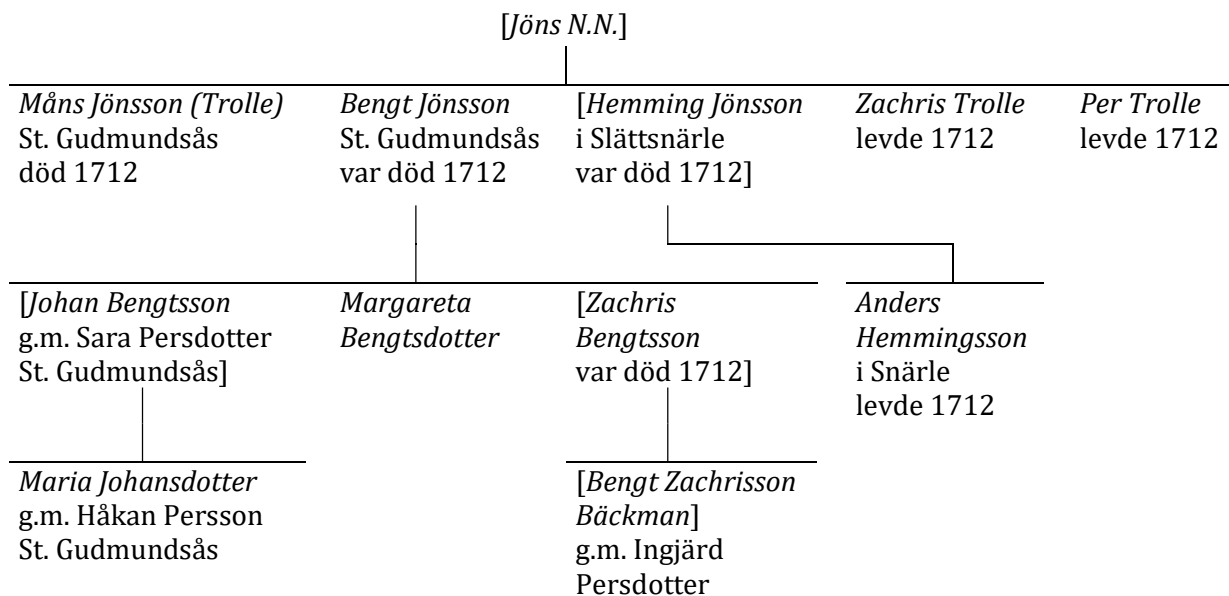
Arvstvisten 1734

En av de fem bröderna var skattebonden Måns Jönsson i Stora Gudmundsås i Bäckaby socken i Västra härad och det var arvet efter honom som konflikten handlade om. Måns Jönsson avled 1712 och begravdes den 13 juli. I dödlängden kallas han Måns Jönsson Trolle, men under sin levnad nämndes han aldrig med trollenamnet. Därför kommer namnet att skrivas Måns Jönsson (Trolle) i det följande. Han saknade bröstarringar och ärvdes följaktligen av syskon och syskonbarn. Det är i den gruppen som Zachris Trolle och Per Trolle nämns. Familjebilden som växer fram i 1734 års dombok visas i Tavla 1, men för att skapa sammanhang har namn tillfogats som inte nämns i tvisten. Dessa namn har satts inom klamrar och de ska uppmärksammas i den fortsatta utredningen.

Vid sin död ägde Måns Jönsson (Trolle) en gård i Stora Gudmundsås som skattade för en fjärdedels mantal. Vid arvstvisten 1734 ägdes den av hans brorsons dotter, Maria Johansdotter med maken Håkan Persson. Det var Marias faster Margareta Bengtsdotter

i vilket änkan Sigrid med barnens godkännande bytte en gård i Stora Gudmundsås mot en gård i Lilla Fagraryd. Barnen namnges i domboken: Peder Jonsson, Kerstin Jonsdotter, Ingrid och Inger (VALA, Göta hovrätt, Advokatfiskalens arkiv EVIIAAAC:28b (fol. ??? ÅR FOLIERAD). Motpart i bytet var en av bröderna, Bengt Jönsson, men inget nämns om att kontrahenterna skulle ha varit släkt med varandra. Far till barnen var den 1656 stupade ryttaren Jon Håkansson och han antas ha varit en ofrälse trolle, men varken han eller hans barn har veterligen kallat sig Trolle. Någon har emellertid förbättrat deras trollestatus genom att lägga till Bengt Jönsson och hans bröder, ty bland dem finns trollenamnet. Det är denna utvidgade syskonskara med föräldrar som har kallats Rödjatrollarna. Syskongruppen är dock en konstruktion utan empiriskt stöd. Sigrid kom för övrigt från Rödja i Norra Sandsjö socken. Därav beteckningen Rödjatrollarna.

som började tvisten. Hon ansåg sig ha fått för lite vid arvskiftet samt krävde att få bördslösa gården. Målet behandlades vid Västra härads sommaring 1734, men parterna hade varit dåligt förberedda. Lämnade släktuppgifter byggde på minnen och ingen dokumentation fanns på plats. Rätten kunde inte ta ställning och målet hänsköts till hösttinget. Vid det tillfället var parterna bättre förberedda och det framkom att gården vid arvskiftet efter Måns Jönsson (Trolle), vilket hölls den 15 juli 1712, ärvdes av dennes bröder, Zachris Trolle och Per Trolle. Dessa sålde genast till Erik Jonsson. Han var Maria Johansdotter styvfar och han köpte gården till henne. Säljbrevet uppvisades och det var under tecknat av Zachris och Per Trolle, deras brorson Anders Hemmingsson i Snärle och av »Måns Jönsson«. Här har det emellertid blivit fel namn i protokollet, ty Måns Jönsson (Trolle) var den avlidne. Kanske ska rätt namn vara Nils Håkansson i Alseda. Han omtalas vid sommaringet och kallas »syskonbarn«, men nämns ej vidare. Hans mor kan ha varit syster till bröderna, men systrarna ingår inte i den här utredningen. Under tingsförhandlingen uppvisades även ett intyg från Ingjård Persdotter i vilket hon intygade att hennes avlidne man hade fått arv efter Måns Jönsson (Trolle). Mannens namn nämns inte, men som kommer att visas hette han Bengt Zachrisson Bäckman. Konflikten slutade med en förlikning. Margareta avstod från sina bördsanspråk mot ekonomisk kompensation.³

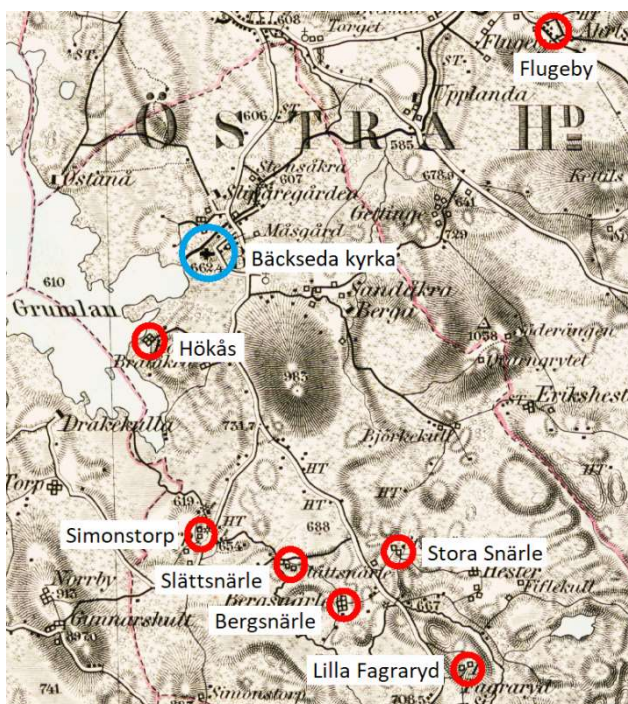
Tavla 1. Släktens utseende enligt Västra härads höstting 1734.

Jöns Andersson

Enligt Bäckabys dödlängd föddes Måns Jönsson (Trolle) i Bäckseda socken 1622, men han kan likaväl ha fötts 1632 (se nedan). Att fadern hette Jöns visas av fadersnamnet. Bäckseda kommer i blickfånget också därför att Måns brorson Anders Hemmingsson bodde i Snärle och Snärle ligger i socknen. För att hitta möjliga fäder till Måns Jönsson (Trolle) och hans bröder har domböcker och kamerala källor genomsökts från 1620 och en bit in på 1650-talet. Märkligt nog hittades bara två personer i Bäckseda som hette Jöns, nämligen Jöns Persson och Jöns Andersson. Båda fanns i Snärle. Jöns Persson

³ VALA. Västra häradsrätts arkiv AIa:39, sommaringet 1734 §120 och hösttinget 1734 §54. Volymen saknar paginering och den är inte digitaliserad.

visade sig emellertid vara ett sidospår. Han var inte far till våra bröder.⁴ Därmed återstår Jöns Andersson, men innan vi går vidare med honom behöver namnet Snärle förklaras. Det användes länge som ett gemensamt namn på tre olika hemman vars ägor gränsade till varandra, men avståndet mellan gårdsbebyggelserna var en till två kilometer. Först under 1600-talets senare halva börjar hemmanens individuella namn att användas mera frekvent: Stora Snärle, Bergsnärle och Slättsnärle (se Karta 2). De två första var skattehemman, men Slättsnärle var sämje. Kronan ägde marken, men besittnings- eller brukningsrätten var privatägd. Den kunde ärvas, köpas och säljas. Det bör också nämnas att hemmanen i Snärle var hela jordeboksenheter, men genom delningar fanns två eller flera hushåll i dem. Den ur resonemanget borttagne Jöns Persson bodde i Stora Snärle och Jöns Andersson hade köpt in sig i Slättsnärle.

Karta 2. I texten nämnda gårdar i Bäckseda socken samt Flugeby i Vetlanda socken. Utdrag ur 1876 års generalstabskarta.

Jöns Andersson var i tur och ordning bosatt i Hökås, Simonstorp (Simnatorp) och Slättsnärle, samtliga i Bäckseda socken. Han var ryttare i Hökås 1638–1641⁵ och sedan bonde i gården till 1647. Efter tiden i Hökås var Jöns Andersson frälsebonde i Simonstorp 1648–1669 och han bodde i Slättsnärle 1669–1682. Hustrun hette Marit Elofsdotter, men kallas Olofsdotter i 1647 års mantalslängd. Därefter nämns hon bara med förnamnet. Hon avled vid slutet av 1670-talet.⁶

⁴ Några säkra barn till Jöns Persson i Stora Snärle har inte hittats, men troliga söner i mantalslängderna är Jon Jönsson och Zachris i Stora Snärle. Jon avled 1704 i Stora Snärle, 68 år gammal. I en katekisationslängd från 1691 nämns fyra barn i hans familj: Daniel, Elin, Johan och Börje (VaLA, Domkapitlets i Växjö arkiv, FII:12, s. 634). Zachris, som med stor sannolikhet hette Jönsson, är mantalsskriven i Stora Snärle 1665–1676. Sedan kommer tre år då längder saknas och när dessa åter börjar finns hans änka i gården. Inga barn har påträffats. En av våra fem bröder hette Zachris Jönsson, men han är inte identisk med Zachris i Stora Snärle.

⁵ KrA, Rullor 1638:11 (fol. 17v), 1639:6 (fol. 9), 1640:6 (fol. 9); RA, Jordeböcker, Kronobergs län 5 (s. 165) och 6 (s. 154); RA, Mantalslängder, Kronobergs län 1 (fol. 293v).

⁶ Mantalslängder, Kronobergs län från volym 1 (fol. 293v) till volym 12 (fol. 222); Kalmar län 11 (fol. 966) och 12 (fol. 614); Kronobergs län från volym 13 (fol. 438) till volym 26 (s. 752).

Viktigt för utredningen är två gårdsköp som Jöns Andersson genomförde respektive påbörjade. Först köpte han besittningsrätten till halva Slättsnärle och han fick fasta den 24 maj 1653.⁷ Nästa köp kom 1667. Då köpte han en fjärdedel i Bergsnärle och det första uppbudet gjordes vid tinget den 23 september. Köpet övertogs emellertid av »Hemming i Släta Snärle« och det var han som följande år genomförde de sista uppbuden.⁸ Nu bränner det till ordentligt, eftersom Hemming är identisk med en av bröderna, nämligen Hemming Jönsson i Slättsnärle. Dessutom hade Jöns Andersson en son med det namnet och han är mantalsskriven i Simonstorp 1659–1660.⁹ Till detta kommer att Hemming Jönsson redan på 1660-talet kunde rusta för Slättsnärle och han kom att äga fjärdedelen i Bergsnärle, men vi ska återkomma till detta. Det är svårt att freda sig från tanken att Jöns Andersson och Hemming Jönsson var far och son. Förutom Hemming Jönsson kan ytterligare två söner till Jöns Andersson beläggas i Simonstorp. Sonen Måns Jönsson är mantalsskriven där 1652–1655 och 1657 och den i övrigt oidentifierade sonen Jon 1656.¹⁰ Det kan också nämnas att Jöns Andersson dröjde till 1669 med att bosätta sig i Slättsnärle. Flytten fick ett efterspel i årets dombok eftersom fru Maria Oxe, Simonstorps ägare, misstänkte Jöns för att olagligen ha huggit byggnadsvirke i hennes skog.¹¹ I den fortsatta utredningen ska de fem i Västra härads dombok nämnda brödernas biografier genomgå. Det sker i samma ordning som i Tabell 1. Förutom personteckningar ska deras inbördes släktskap säkerställas och trådar efterspanas som kan knyta dem till Jöns Andersson.

Måns Jönsson (Trolle)

Måns Jönsson (Trolle) i Stora Gudmundsås föddes enligt Bäckabys dödlängd 1622 och han sägs ha blivit 80 år gammal. Men då blir födelseåret 1632. Så blir det också av andra tidsuppgifter som lämnas: att han stannade 31 år hos föräldrarna, var gift med Karin Nilsson 40 år, änklings tre år och slutligen gift med Marit Jonsdotter sex år. Om dessa uppgifter kompletteras med mantalslängder och Karin Nilssons dödsruna - hon dog den 25 februari 1702 - framträder familjens historia i stora drag. Karin var äldre än Måns och hade tidigare varit gift med Håkan Persson i Bjädesjö i Myresjö socken. Med honom hade hon sonen Anders Håkansson. Håkan Persson nämns sista gången i 1656 års mantalslängd och 1658 är Karin Nilsson omgift med Måns Jönsson (Trolle). Makarna bodde i Bjädesjö till 1674, då de köpte ett halvt hemman i Stora Gudmundsås och bosatte sig där.¹² Den andra halvan av Stora Gudmundsås ägdes sedan tidigare av Måns bror, Bengt Jönsson. När Måns Jönsson (Trolle) dog 1712 ägde han endast en fjärdedel i Stora Gudmundsås. Den andra fjärdedelen torde ha blivit styvsonens morsarv.¹³ Någon kunskap om Måns Jönssons (Trolle) genealogiska ursprung finns inte, men möjligheten att han var son till Jöns Andersson kan inte avfärdas. Som vi sett hade Jöns en son i Simonstorp som hette Måns Jönsson, nämnd sista gången i 1657 års mantalslängd. Föl-

⁷ VALA, Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:31, Östra häradsrätts dombok 1653, ting 24 maj (opaginerad; AD bildid 190308.b540).

⁸ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:32. Östra häradsrätts dombok 1667, ting 27 september (opaginerad; AD bildid v190309.b1040; Östra häradsrätts dombok 1668, ting 6–7 januari (opaginerad; v190309.b1160) och 14–15 maj (opaginerad; AD bildid v190309.b1190).

⁹ Mantalslängder, Jönköpings län 16 (fol. 219v) och 17 (fol. 297v).

¹⁰ Mantalslängder, Kronobergs län 11 (fol. 107) och 12 (fol. 233); Kalmar län 11 (fol. 966) och 12 (fol. 691); Kronobergs län från volym 13 (fol. 437) till volym 15 (fol. 248).

¹¹ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:32, Östra häradsrätts dombok 1669, ting 21–22 januari (opaginerad; AD bildid v190309.b1330).

¹² Mantalslängder, Kronobergs län från volym 15 (fol. 246) till volym 27 (s. 232) och Jönköpings län, från volym 33 (s. 86) till volym 65 (fol. 84); Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:29, Östra häradsrätt 14–16 februari 1676 (fol. 29v).

¹³ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAABA:242, Västra häradsrätt 3–5 februari 1708, § 89.

jande år är den nygifte Måns Jönsson (Trolle) för första gången mantalsskriven i Bjädesjö. De två kan vara identiska.

Bengt Jönsson

Som framgår av arvstriden var Bengt Jönsson bror till Måns Jönsson (Trolle). Bengt Jönsson var mantalsskriven i Lilla Fagraryd i Bäckseda 1664–1670, och därefter i Stora Gudmundsås i Bäckaby till 1675.¹⁴ Avståndet mellan Lilla Fagraryd och gårdarna i Snärle är för övrigt litet. Bengt var ryttare i det småländska kavalleriet och i dess manskapsrullor kan han följas från hösten 1663 till 1670.¹⁵ Sedan försvinner han, men i mantalslängderna står han kvar som ryttare ännu 1675 och kanske även 1677. Från och med 1678 är hustrun skriven som änka.¹⁶ En tolkning av detta är att Bengt Jönsson överförts till ett annat militärt förband och att han dog 1677 eller senast före 1678 års mantalsskrivning. Vidare var Bengt Jönsson och Sara Johansdotter jordägare i Lilla Fagraryd, men var de fanns innan de kom dit har inte kunnat klarläggas. I ett jordabyte 1669 bytte de bort ett halvt mantal i Lilla Fagraryd mot en likvärdig gård i Stora Gudmundsås, dit de också flyttade.¹⁷ Men inte nog med det. År 1674 sålde de ytterligare ett halvt mantal i Lilla Fagraryd till en av byns bönder.¹⁸ Sara Johansdotter avled i Stora Gudmundsås den 12 mars 1713 och i dödlängden uppges att hon varit änka 35 år. Tre söner är kända: Johan Bengtsson, Zachris Bengtsson och Anders Bengtsson. De två förstnämnda spelar en viss roll i 1734 års arvsstrid.

Johan Bengtsson nämns tidigast 1688.¹⁹ Han var ryttare för nummer 111 Torp i Fröderyds socken och avled i Polen 1703 under en transport på Weichsel av sjuka soldater från Krakow.²⁰ Änkan Sara Persdotter gifte om sig 1706 med Erik Jonsson, men vigseln är hafsigt antecknad i Bäckabys vigselbok och datum saknas. Kanske var prosten Boman arg därför att Sara Persdotter stämde honom inför tinget när han försökte lägga sig i barnens avvittring och krävde att få ta hand om alla juridiska handlingar på gården i Stora Gudmundsås. Bomans enda framgång var att tinget godkände Måns Jönsson (Trolle) som barnens förmyndare.²¹ Det är oklart om sonen Bengt, döpt den 13 mars 1698, levde vid avvittringen. System Maria Johansdotter, döpt den 27 augusti 1699, nådde däremot vuxen ålder. Hon är identisk med den Maria Johansdotter som var part i arvstriden. Om Johan Bengtssons bror Zachris Bengtsson finns inte mycket att säga. Han gifte sig den 6 januari 1691 i Fröderyd med Malin Gisleddotter och var 1692 ryttare för nummer 112 Huluboda i samma socken.²² Att Zachris var död 1697 visas av att Malin Gisleddotter det året gifte om sig i Bäckaby med en bonde i Hättebo. När arvet efter Måns Jönsson (Trolle) skiftades 1712 var det sonen Bengt Zachrisson, döpt den 11 oktober 1691, som fick hans arvslott. Att så var fallet intygades av hans änka Ingjård Persdotter vid arvstriden. Bengt Zachrisson var soldat vid Kalmar regemente, bodde i Stora Gudmundsås soldat-

¹⁴ Mantalslängder, Kronobergs län från volym 21 (fol. 399v) till volym 26 (s. 751); Mantalslängder, Jönköpings län från volym 29 (s. 1659) till volym 33 (s. 86).

¹⁵ Rullor 1663:4 (fol. 59v), 1666:2 (fol. 153), 1667:3 (fol. 111v), 1669:3 (fol. 153v), 1670:3 (fol. 206v).

¹⁶ Mantalslängder, Jönköpings län från volym 34 (s. 135) till volym 36 (s. 90) och vidare.

¹⁷ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:28, Östra häradsrätts dombok 1671, ting 9–11 oktober (fol. 29).

¹⁸ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:32, Östra härads dombok 1674, ting 26 januari, § 2.

¹⁹ Mantalslängder, Jönköpings län 49 (fol. 283). Se även Bäckabys kyrkoarkiv C:1 (s. 59, 65, 112, 166 och 179).

²⁰ Rullor 1696:4 (fol. 71v) och 1697:4 (fol. 82v). Generalmönsterrullor 842 (1706) (opaginerad; RA bildid A0028858_00048).

²¹ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAABA:178, Västra härads dombok 1706, ting 31 oktober–3 november § 59.

²² KrA, Generalmönsterrullor 841 (s. 322); Rullor 1692:3 (fol. 176v) och 1696:4 (fol. 71v).

torp, kallas Bäckman i det militära och dog i Karlskrona den 14 april 1720.²³ Inga barn har påträffats. Våra kunskaper om Johan Bengtssons bror Anders Bengtsson är också små. Han gifte sig den 5 juni 1698 i Södra Solberga socken med Margareta Nilsson. I en av Bäckabys kyrkböcker finns en kommunionlängd och på uppslaget för perioden 1701–1705 noteras att Anders Bengtsson i Stora Gudmundsås låg i fält 1702 och att Margareta Nilsson var bortflyttad 1703. Inga barn nämns.²⁴ Anders, som var ryttare för rusthåll nummer 124 Bäckaby i Majorens kompani, fanns 1702 i Polen och han var med i mönstringen i Freiburg 1706.²⁵ Han dog under Karl XII:s ryska fälttåg och detaljer kring detta finns i ett tingsprotokoll från 1719. En överlevare från kriget, korpralen Petter Skeppman, vittnade under ed på att Anders Bengtsson Stockman (sic) »blef Ao 1708 wid staden Krasnakutta i Ryssland af fijenden död s[kj]uten«. Korpralen var en av dem som hade begravt honom. Striden vid Krasnokutsk ägde emellertid rum den 11 februari 1709. Att Margareta Nilsson behövde det här vittnesmålet berodde på att hon tänkte gifta om sig.²⁶

Hemming Jönsson

Rusthållaren Hemming Jönsson i Slättsnärle har vi redan mött. Han föddes omkring 1631 och avled den 29 mars 1706 i en ålder av 75 år. Han var mantalsskriven i Slättsnärle 1661–1669, i Bergsnärle 1671–1685 och åter i Slättsnärle 1686–1706.²⁷ Han ägde eller disponerade besittningsrätten till Slättsnärle redan på 1660-talet och redan då höll han en ryttare där. Här kan en koppling göras till Jöns Andersson, som 1653 köpte besittningsrätten till halva Slättsnärle. Om han ägde mer i gården är obekant. När indelningsverket infördes uppgraderades Slättsnärle till ett rusthåll med nummer 38 (senare 118) i Majorens kompani av Smålands kavalleriregemente och Hemming Jönsson blev rusthållare.²⁸ Han ägde också en fjärdedels mantal skatte i Bergsnärle och fjärdedelen köpte han 1668. Även här kommer Jöns Andersson in i bilden. Denne påbörjade köpet, men det övertogs och fullbordades av Hemming. År 1688 köpte Hemming Jönsson ytterligare en fjärdedel i Bergsnärle, men en annan delägare i hemmanet, Börje Danielsson, lyckades häva köpet och pengarna återbetalades.²⁹ Om osämja rådde mellan dem är obekant, men Bergsnärle var också ett rusthåll och hade nummer 39 (senare 119) i Majorens kompani. Åtminstone en tid var Börje Danielsson och Hemming Jönsson tillsammans rusthållare för nummer 39.³⁰ Under hela den nu beskrivna perioden var Hemming gift med en kvinna som hette Sigrid, men hennes fadersnamn har inte påträffats. Hon avled den 11 juni 1721 i en ålder av 80 år.

År 1691 fanns fyra barn i familjen: Zachris, Nils, Anders och Elisabet.³¹ Ytterligare en dotter, Elin, omtalas i 1689 års dombok i samband med en bruten förlovning.³² Här uppmärksammas endast Anders Hemmingsson eftersom han deltog i arvskiftet efter

²³ Bäckaby kyrkoarkiv C:1 (s. 148, 244); Generalmönsterrullor 403b (opaginerad; RA bildid A0028384_00199).

²⁴ Bäckabys kyrkoarkiv C:1 (s. 112).

²⁵ Generalmönsterrullor 842 (opaginerad; RA bildid A0028858_00053).

²⁶ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAABA:571, Västra häradsrätt, ting 11 januari 1719 §7.

²⁷ Mantalsslängder Kronobergs län från volym 18 (fol. 273) till volym 26 (s. 752); Jönköpings län från volym 29 (s. 1696) till volym 31 (fol. 139v); Kronobergs län från volym 27 (s. 649) till volym 29 (s. 656); Jönköpings län från volym 38 (s. 127) till volym 63 (fol. 1186v).

²⁸ Rullor, till exempel 1663:4 (fol. 70), 1674:3 (fol. 155), 1696:4 (fol. 184v); Generalmönsterrullor 841 (s. 800).

²⁹ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIA AAC:58, Östra häradsrätts dombok 1688, ting 12 juni (s. 72), EVIIA AAC:59, Östra häradsrätts dombok 1689, ting 14 november (opaginerad; AD bildid v190336.b90) och dombok 1690, ting 25 februari (s. 72).

³⁰ Rullor 1692:2 (fol. 456v), 1696:4 (fol. 184v), 1697:4 (fol. 195v); Generalmönsterrullor 841 (s. 800).

³¹ Domkapitlets i Växjö arkiv, FII:12 (s. 634).

³² Göta hovrätt EVIIA AAC:59, Östra häradsrätts dombok 1689, ting 23 oktober, § 27.

Måns Jönsson (Trolle). Han var mantalsskriven i Slättsnärle 1695–1732 och innehade två tredjedelar av rusthållet.³³ Omkring 1740 avstod han sina andelar till en dotter och en måg.³⁴ Anders Hemmingsson avled den 26 februari 1744 och enligt dödlängdens åldersuppgift var han född omkring 1660. Han var senast 1707 gift med prästdottern Kerstin Malmbeckia, död den 2 februari 1716, och därefter omgift den 17 februari 1717 med Lisbet Månsdotter från Simonstorp. Barn fanns i båda äktenskapen, men de tycks inte ha kallat sig Trolle.

Zachris Trolle

Som kommer att framgå är Zachris Trolle identisk med trumpetaren och rusthållaren Zachris Jönsson Trolle. Han har tidigast påträffats den 14 juni 1673 av Mattias Johansson och fyndet är gjort i en rulla över Leonard Fredrik Wittenbergs kavalleriregemente. Nämnda datum mönstrades regementet i Wolgast och trumpetaren Zachris Jönsson Trolle finns i ryttmästare Johan Schultz kompani. Detta är den enda gången som trumpetaren Trolle nämns bland Wittenbergs mannar.³⁵ Efter detta dröjer det sju år innan Zachris Trolle åter hittas i rullorna. I januari 1677 anställdes han som trumpetare i ryttmästare Johan von Nieroths kompani i Adelsfanan. Zachris boendeort har inte hittats, men 1676 utträttade han ett ärende på Svenarums säteri åt Anna Skytte, gift med den senare översten Per Stålhammar.³⁶ Zachris Trolle avgick från trumpetartjänsten den 29 oktober 1679, men titeln trumpetare behöll han länge.³⁷ En synlig koppling mellan honom och Bäckseda uppkom när han den 12 januari 1681 köpte en fjärdedels mantal skatte i Hökås.³⁸ Vad Zachris Trolle sedan gjorde med gården i Hökås nämns inte i domböckerna och han är inte mantalsskriven där.

Det dröjer till 1680-talets början innan Zachris Trolle och hans hustru kan kopplas till en geografisk plats och det är Flugeby Gummagård i Vetlanda socken. Den skattade för ett helt mantal krono.³⁹ När indelningsverket infördes blev gården ett kronorusthåll med nummer 90 i Vetlanda kompani i Smålands kavalleriregemente. Zachris Trolle blev rusthållare, men det innebar en ekonomisk risk och han höll sig med två borgensmän på 1690-talet: löjtnant Johan Gyllenieroth (adl. ätten nr 573) och korpral Jakob Jakobs-son.⁴⁰ Zachris Trolle innehade Flugeby ännu 1712, men då var han och hustrun bortflyttade sedan länge. Från 1700 och livet ut bodde makarna i Mickelstorp i Nye socken.⁴¹ Mickelstorp var ett sämjerusthåll med nummer 59 i Östra härads kompani och, starkt förenklat, kan man säga att Zachris bemäktigade sig halva rusthållet genom att ta över och betala den förre innehavarens skulder.⁴² Det skapade dåliga relationer med den förra

³³ Mantalslängder, Jönköpings län från volym 51 (fol. 307) till volym 65 (fol. 47v); Mantalslängder, Jönköpings läns landskontor EIC:17 (fol. 1736), EIC:19 (fol. 1589), EIC:20 (fol. 49v), EIC:21 (fol. 41v); Mantalslängder, Jönköpings län från volym 69 (fol. 1387v) till volym 85 (fol. 1659v).

³⁴ Generalmönsterrullor 851 (fol. 611v).

³⁵ Rullor, 1673:6 (fol. 12).

³⁶ Göta hovrätt EVIIAAAC:29, Östra häradsrätts dombok 1677, ting 28 februari – 2 mars (s. 18).

³⁷ KrA, Krigskollegium Militiekontoret G IVb:31 (fol. 3), G IVb:32 (fol. 1v) och G IVb:34 (fol. 1v).

³⁸ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:58, Östra häradsrätts dombok 1681, ting 7 mars (opaginerad; AD bildid v190334.b120), 15 juni 1681 (opaginerad; AD bildid v190334.b290) och 10–11 oktober (opaginerad; AD bildid v190334.b430).

³⁹ Jordeböcker, Jönköpings län 57 (s. 566); Mantalslängder, Jönköpings län 40 (s. 785); Advokatfiskalen EVIIAAAC:57, Östra häradsrätt, 1683 års dombok, ting 15–16 januari, § 19; Mantalslängder, Jönköpings län från volym 40 (s. 785) till volym 56 (fol. 93v).

⁴⁰ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC: 60, Östra häradsrätts dombok 1694, ting 16 maj (opaginerad; AD bildid v190337.b210 samt Östra häradsrätts dombok 1695, ting 3 juni (opaginerad; AD bildid v190337.b310).

⁴¹ Mantalslängder, Jönköpings län från volym 57 (fol. 701v) till volym 65 (fol. 65v); Dito från volym 69 (fol. 1414) till volym 72 (fol. 361).

⁴² Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:81, Östra häradsrätt sommaring 1698, § 39 (s. 105) samt EVIIAABA:117, Östra häradsrätts vinterting 1704, § 75.

ägarfamiljen och Zachris var inblandad i mer än en konflikt. Här ska endast nämnas att han 1702 måste be ryttmästaren Jon Stålhammar om ursäkt därför att han förolämpat denne i Stenberg kyrka. Händelsen beskrivs i Lars-Olof Larssons bok om ätten Stålhammar.⁴³

Zachris Trolle avled i Mickelstorp den 21 augusti 1719 och dödlängdens åldersuppgift ger födelseåret 1644. Han saknade bröstarvingar och strax före sin död skrev han ett testamente i vilket han utsåg Zachris Persson i Övlandehult till sin universalarvinge. Det skulle vara intressant att veta vad som låg bakom testamentet och varför hustrun Karin Nilsson ser ut att ha blivit undanskuffad. Testamentet ledde till en konflikt mellan änkan och arvtagaren, men vi ska återkomma till den. Osämjan ger viktig genealogisk information.

Till sist ska några noteringar göras, men som faller utanför ramarna för den här utredningen. År 1710 anställde Zachris Trolle en sventjänare för Mickelstorp som hette, eller kom att heta, Sven Jonsson Trolle. Vid forskning om ryttaren har inget framkommit som knyter honom till de ofrälse trollarna och namnet Trolle kan ha varit ett ryttarnamn som han fått efter sin rusthållare.⁴⁴ En annan notering gäller Johan Gyllennieroth. Hans syster Maria Gyllennieroth var gift med kapten Jonas Trolle i Issjöa i Hamneda socken i Sunnerbo härad. Kaptenen var son till häradsfogden Harald Trolle, som kan ha haft rötter i Östra härad.⁴⁵ Frågan som uppkommer är om det fanns avlägsna släktband mellan Zachris Trolle och de nämnda trollarna i Sunnerbo. Något svar på den frågan finns i dagsläget inte.

Per Jönsson (Trolle)

Den i arvstriden nämnde Per Trolle är, som kommer att framgå, identisk med ryttaren och senare rusthållaren Per Jönsson i Övlandehult i Ökna socken i Östra härad. Det är okänt om han själv använde sig av trollenamnet. Att han kallas Per Trolle i Västra härads dombok 1734 kan vara ett senare tillägg, en anakronism. På grund av ovissheten skrivs namnet Per Jönsson (Trolle) i det följande.

Per Jönsson (Trolle) var från början ryttare och han kan ha ridit för Hemming Jönsson i Slättsnärle. I vilket fall hade denne år 1678 en sventjänare som hette Per Jönsson, men som på våren 1679 ersattes med en annan ryttare.⁴⁶ Vid samma tid dök vår Per Jönsson (Trolle) upp i Övlandehult. Där nämns han tidigast i en mönsterrulla som är daterad i Vetlanda den 25 mars 1679.⁴⁷ I Övlandehult bodde han kvar till sin död den 30 juni 1725. Enligt Öknas dödlängd blev han 79 år och då var han född omkring 1646. Genom flera köp mellan 1680 och 1686 blev Per Jönsson (Trolle) ägare till Övlandehults Backegård, ett helt mantal skatte. De enskilda köpen förbigås här, men han fick fasta på alltsammans vid vintertinget 1688.⁴⁸ Han lämnade också krigstjänsten. Sista gången han kallades ryttare är i 1689 års mantalslängd.⁴⁹ När indelningsverket infördes uppgraderades Backegården till ett rusthåll med nummer 42 i Vetlanda kompani. I 1692 års generalmönsterrulla syns det färdiga rusthållet och rusthållsstammen bestod av Backegården

⁴³ Larsson (2007, s. 165f).

⁴⁴ Sven Jonsson Trolle antogs som ryttare för Mickelstorp 1710. Han uppgavs vara 23 år och född i Skirö socken, men där har han inte hittats (Generalmönsterrullor 843, fol. 175v). Han red för Mickelstorp till sin död 1737, men bodde efter vigseln 1713 i Virkesbo. Nio barn föddes mellan 1714 och 1737, men bland dopvittnena igenkänns bara Zachris Trolle. Han stod fadder vid två tillfällen. Barren tycks inte ha kallat sig Trolle, men någon ordentlig kontroll av namnbruket är inte gjord.

⁴⁵ Sparrlöf (2023, s. 7).

⁴⁶ Rullor, 1678:2 (fol. 278) och 1679:3 (fol. 262).

⁴⁷ Rulla 1679:9 (fol. 267).

⁴⁸ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAAAC:33, Östra häradsrätts dombok 1680, ting 7 juni, § 110; och EVIIAAAC:58, Östra häradsrätts dombok 1686, ting 8 januari (opaginerad; AD bildid 190335.b630) och Östra häradsrätts dombok 1688, ting 13 februari, § 2.

⁴⁹ Mantalslängder, Jönköpings län från volym 29 (s. 674) till volym 46 (fol. 327v).

samt av Övlandehults Nygård, tre fjärdedels mantal krono. Förmodligen disponerade Per Jönsson (Trolle) även Nygård, som senare innehades av sonen Zachris Persson. Per Jönsson (Trolle) var rusthållare för nummer 42 ännu 1712, men två år senare hade Zachris Persson och Jon Eriksson tagit över.⁵⁰ Den senares identitet har inte undersökts, men han och Zachris kan ha varit svågrar. När Per Jönsson (Trolle) avled hade han varit änkeman i två år. Hustrun, som hette Brita, avled den 24 februari 1723 i en ålder av 60 år. Makarna hade flera barn och de är delvis följda av Sollin (2018) och Johansson (2014) på Anbytarforum. En del av dem, men långt ifrån alla, kallade sig Trolle.⁵¹ Här ska endast sonen Zachris Persson tas upp. Det var han som Zachris Trolle gjorde till sin universalarvinge.

Zachris Persson kallade sig Trolle, först sporadiskt, men med tiden alltmera frekvent. Då blev det Zachris Trolle. För att skilja honom från Zachris Trolle i Mickelstorp skrivs namnet Zachris Persson Trolle i det följande. I stora drag kan sägas att han föddes i Ökna den 5 juni 1681, gifte sig 1703 med Sara Månsdotter (inget datum i vigsellängden) och avled i Övlandehult 1744. Dödlängd saknas, men kyrkan fick testamentspengar efter honom den 26 april.⁵² I mantalslängderna är han skriven i Övlandehults Backegård 1704 och i Övlandehults Nygård 1705–1744. Han kallas länsman 1712–1713 och var nämndeman från och med 1718.⁵³ Zachris Persson Trolle var också rusthållare och han ägde en tredjedel av rusthållet nummer 42 Övlandehults Backegård.⁵⁴

När Zachris Trolle testamenterade halva Mickelstorp till Zachris Persson Trolle utbröt en konflikt med änkan Karin Nilsdotter. På vintertinget 1720 klagade Zachris Persson Trolle över att Karin vägrade honom tillträde till gården, som hon ansåg sig vara delägare i. Strax därefter sålde Zachris rusthållshalvan, men köpet havererade eftersom köparen inte kunde betala. Då ingrep änkan, som »intet wille Nämndemannen skulle få någon foth i Rusthållet« och letade fram en köpare som var solvent.⁵⁵ Betydligt viktigare än turerna kring den här affären är att protokollet från vintertinget 1720 innehåller namnen på de arvtagare som Zachris Trolle i Mickelstorp hade gjort arvlösa. Ett av namnen känns igen, nämligen Anders Hemmingsson i Slättsnärle. Med honom faller bitarna på plats. Anders deltog i arvskiftet efter Måns Jönsson (Trolle) och var son till rusthållaren Hemming Jönsson i Slättsnärle. Farbröder till Anders Hemmingsson var Måns Jönsson (Trolle) och Bengt Jönsson i Stora Gudmundsås, Per Jönsson (Trolle) i Övlandehult och Zachris Trolle i Mickelstorp. Arvtagaren Zachris Persson Trolle var en kusin. De övriga borttestamenterade hette Nils Börjesson, Nils Håkansson och Isak Zachrisson, men utöver namnen lämnas ingen information om dem eller var de bodde. Ett syskonbarn till de fem bröderna som hette Nils Håkansson nämns dock i protokollet från Västra häradsrätts sommarting 1734. För den som vill forska vidare kan nämnas att 1720 års mantalslängder från Östra härad innehåller fullständiga namn på de mantalsskrivna. Endast

⁵⁰ Rullor 1683:5 (fol. 281v), 1692:3 (fol. 200v), 1696:4 (fol. 195v), 1697:4 (fol. 210v); Generalmönsterrullor 841 (s. 860), 845 (opaginerad; RA bildid A0071455_00347) och 846 (opaginerad; RA bildid A0028862_00361).

⁵¹ Johansson (2014) och Sollin (2018)

⁵² VALA. Alsedas kyrkoarkiv LIa:1 (fol. 351v).

⁵³ Mantalslängder, Jönköpings län från volym 61 (fol. 64) till volym 65 (fol. 63 och från volym 69 (fol. 1411) till volym 102 (fol. 404v): Jönköpings läns landskontor, mantalslängder E1c:17 (fol. 1750), E1c:19 (fol. 1603), E1c:20 (fol. 66), E1c:21 (fol. 62v).

⁵⁴ Generalmönsterrullor, till exempel 846 (opaginerad; RA bildid A0028862_00362) 848 (opag, RA bildid A0028864_00404) och 853 (opaginerad; RA bildid A0028869_0015).

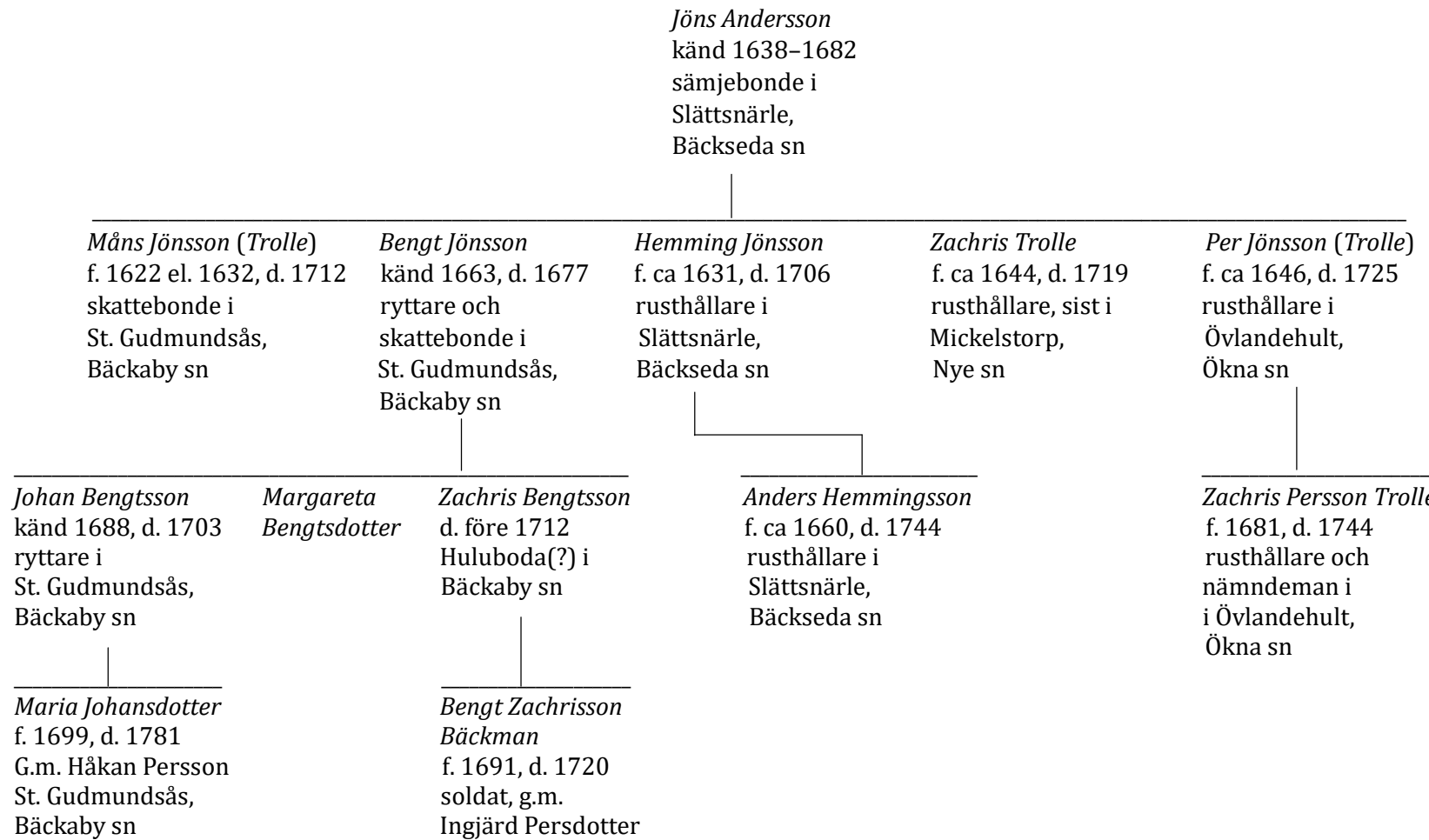
⁵⁵ Göta hovrätt, Advokatfiskalen EVIIAABA:580, Östra häradsrätts dombok 1720, ting 3–11 februari, §30 (s. 30f), ting 16–25 maj, § 36 (s. 149f), ting 10–25 oktober, § 68 (s. 289f). I det sista protokollet kallas änkan Jönsdotter, men Nilsdotter är rätt namn.

Kråkshults socken är ett undantag. I längderna hittas ingen Nils Börjesson, men däremot fyra Nils Håkansson och en Isak Zachrisson.⁵⁶

Utredningens resultat

Vid arvstriden inför Västra häradsrätt 1734 nämns direkt eller skymtar i bakgrunden fem bröder, samtliga avlidna. Ingen information lämnas om bröderna, men två av dem, Zachris och Per, kallas Trolle. Det var i ett försök att hitta trollenamnets ursprung i den här brödraskaran som utredningen startades, men på den punkten blev resultatet noll. Däremot har bröderna identifierats och biograferats och det är säkerställt att de verkligen var bröder. Vid sökandet efter deras ursprung inringades Jöns Andersson i Slättsnärle i Bäckseda socken, känd 1638–1682. Mycket sannolikt, kanske helt säkert, är han far till Hemming Jönsson i Slättsnärle. Tid, plats och namn passar, men framför allt är det köp och jordinnehav i Slättsnärle som knyter dem samman. Dessutom hade Jöns Andersson en son som hette Måns Jönsson och som kan vara identisk med Måns Jönsson (Trolle). Stämmer identifieringen av fadern, då följer de övriga bröderna med på köpet. Utredningens resultat sammanfattas i Tavla 2, men den innehåller endast namnen på utredningens viktigare personer.

⁵⁶ Mantalslängder, Jönköpings län 73. Personer som hette Nils Håkansson finns i Sliparegården i Bäcksedas kyrkby (fol. 1614), i Målen i Nävelsjö socken (fol. 1618v), i Kulla i Karlstorps socken (fol. 1625v) och i Skirö Backegård i Skirö socken (fol. 1640v). Zachris Isaksson hittas i Gettinge Månsagård i Vetlanda socken (fol. 1620).

Tavla 2. Viktigare personer i utredningen.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

[KrA=] Riksarkivet i Täby, Krigsarkivet

Krigskollegium, Militiekontoret (SE/KrA/0009/A)

GIVb:31 Avlöningshandlingar 1677

GIVb:32 Avlöningshandlingar 1678

G IVb:34 Avlöningshandlingar 1679

Generalmönsterrullor, Arkiv med löpande numrering (SE/KrA/0023).

Volym 841 (1692), 842 (1706), 843 (1710), 845 (1712), 846 (1714), 847 (1724), 848 (1729), 849 (1733) och 853 (1744)

Rullor 1620–1723 (SE/KrA/0022)

Volym 1638:1, 1639:6, 1640:6, 1641:7, 1662:2, 1663:4, 1674:3, 1667:3, 1669:3, 1670:3, 1673:6, 1679:9, 1683:5, 1692:2, 1692:3, 1696:4 och 1697:4

[RA=] Riksarkivet i Stockholm/Täby

Jordeböcker (SE/RA/55201/552019)

Kronobergs län 07

Volym 5 (1640) och 6 (1641)

Jönköpings län 06

Volym 57 (1690)

Länräkenskaper 1631–1820, Jönköpings län (SE/RA/5511.07)

Volym 19 (1640)

Mantalsängder 1642–1820 (SE/RA/55203)

Jönköpings län

Volym 29 (1671), 30 (1672), 31 (1673), 32 (1674), 33 (1675), 34 (1676), 35 (1677), 36 (1678), 37 (1679), 38 (1681), 39 (1682), 40 (1683), 41 (1684), 42 (1685), 43 (1686), 44 (1687), 45 (1688), 46 (1689), 47 (1690), 48 (1691), 49 (1692), 50 (1693), 51 (1694), 52 (1695), 53 (1696), 54 (1697), 55 (1698), 56 (1699), 57 (1700), 58 (1701), 59 (1702), 60 (1703), 61 (1704), 62 (1705), 63 (1706), 64 (1707), 65 (1708), 69 (1716), 70 (1717), 71 (1718), 72 (1719), 73 (1720), 74 (1721), 75 (1722), 76 (1723), 77 (1724), 78 (1725), 79 (1726), 80 (1727), 81 (1728), 82 (1729), 83 (1730), 84 (1731) och 85 (1732)

Kalmar län

Volym 11 (1654) och 12 (1655)

Kronobergs län

Volym 1 (1642), 2 (1643), 3 (1644), 4 (1645), 5 (1646), 6 (1647), 7 (1648), 8 (1649), 9 (1650), 10 (1651), 11 (1652), 12 (1653, 1654), 13 (1655, 1656), 14 (1657), 15 (1658), 16 (1659), 17 (1660), 18 (1661), 19 (1662), 20 (1663), 21 (1664), 22 (1665), 23 (1666), 24 (1667), 25 (1668), 26 (1669), 27 (1675), 28 (1676) och 29 (1680)

[VaLA=] Riksarkivet i Vadstena

Alsedas kyrkoarkiv (SE/VALA/00009)

C:1 Födelse- och dopböcker 1681–1723

LIIa:1 Räkenskaper för kyrkan 1597–1754

Bäckaby kyrkoarkiv (SE/VALA/00051)

C:1 födelse- och dopböcker 1688–1714

C:2 födelse- och dopböcker 1715–1739

C:3 födelse- och dopböcker 1739–1804

Bäckседа kyrkoarkiv (SE/VALA/00053)

BI:1 Inflyttningslängder 1689–1721

BI:2 Inflyttningslängder 1739–1792

Domkapitlets i Växjö arkiv (SE/VALA/00507)

FII:12 Katekismilängder 1691–1694

Fröderyds kyrkoarkiv (SE/VALA/00082)

C:1 födelse- och dopböcker 1688–1709

Göta hovrätt, Advokatfiskalens arkiv (SE/VALA/03825/03)

EVIIAAAC. Från underrätterna inkomna renovationer. Domböcker t.o.m. 1700 från Jönköpings län volym 28b (1665–1674), 29 (1675–1680), 33 (1676–1680), 57 (1681–1695), 58 (1686–1688), 59 (1689–1693), 60 (1694–1696), 81 (1698)

EVIIAABA. Från underrätterna inkomna renovationer. Domböcker 1701–1970 från Skaraborgs, Älvsborgs, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Östergötlands, Hallands, Göteborgs och Bohus län volym 114 (1704), 178 (1706), 242 (1708), 308 (1710), 571 (1719), 580 (1720)

Länsstyrelsen i Jönköpings län. Landskontorets arkiv (SE/VALA/01971)

Mantalslängder E1c:17 (1710), 19 (1711), 20 (1712) och 21 (1713)

Nye kyrkoarkiv (SE/VALA/00277)

C:1 födelse- och dopböcker 1696–1778

Södra Solberga kyrkoarkiv (SE/VALA/00367)

C:1, födelse- och dopböcker 1690–1781

Västra häradsrätts arkiv 1610–1949 (SE/VALA/01635)

AIa:39 dombok 1734

Ökna, se Alseda kyrkoarkiv

Litteratur

Johansson, M., (2019), *Ofrälse trollar i Eksjö stad*. Småskrifter från Landsarkivet i Vadstena nr 5. ISBN 978-91-88366-98-6.

Larsson, L.-O. (2007), *På marsch mot evigheten: svensk stormaktstid i släkten Stålhammars spegel*. ISBN 978-91-518-4965-2.

Sparrlöf, G., (2018), »Namnet Trolle i Byarna Broby och Åhult i Jönköpings län – släktnamn eller gårdsangivelse?«, *Svensk Genealogisk Tidskrift*, 2018: 2, s. 97–126. ISSN 1654-1731.

Sparrlöf, G., (2023), »Trolle i Småland: ofrälse trollar i Västra härad ca 1610–1730«, *Släkthistoriska Studier 2023:1*. DOI: <https://doi.org/10.55797/yfh305>.

Internetresurser

Johansson, M. (2014). Inlägg på Anbytarforum under rubriken Trolle, 21 juli 2014. URL: <https://forum.rotter.se/index.php?topic=75115.msg1045832#msg1045832>

Sollin, G (2021), Inlägg på Anbytarforum under rubriken Alseda, 7 januari 2021. URL: forum.rotter.se/index.php?topic=21150.msg1573115#msg1573115